

Růžena Svobodová: Různé prózy a torsa

Poznámka vydavatelova

Tento svazek Sebraných spisů Růženy Svobodové obsahuje práce z nejrůznějšího údobí její tvorby a přináší kromě prací tištěných i věci rukopisné. „O líné Miladě“, „Industriální učitelka“ a „Dvoji život“ jsou ze samých začátků jejího spisovatelství, „Věčný les“ a „Kapitola z románu“ z jeho konce. Podle toho má tento svazek vedle hodnoty literárně umělecké i znamenitý význam pro literárního badatele, který bude studovat básnický vývoj veliké Zvěčnělé i genesi jednotlivých jejích stylů.

„Líná Milada“ jest charakteristická pro její rané mládí literární, kdy chodila do školy ke Gogolovi, jehož lekci nezapomněla ostatně nikdy, jak svědčí mimo jiné zlomek „Dvě přítelkyně“ z r. 1915. „Kapitola z románu“, její poslední povídka, již napsala několik dní před smrtí, projevuje velmi živě její zájem o Ameriku i lásku k ní jako k zemi nového zreformovaného manželství, osvobozeného od majetkových předsudků evropských a založeného na pravdě, jímž se neustále obírala ve svém zralém věku, jak ukazují v této sbírce i zápisníkové črty „Z lázniček“ z r. 1917, otiskěné zde po prvé z rukopisu.

Jak opravdově sociálně citila již ve svém mládí, projevuje črta „Dvoji život“ právě jako „Industriální učitelka“; to byla nota tehdy nová a cizí v konvenční české literatuře let osmdesátých. A že jí toto citění nikdy neopustilo, vysvítá jasně z jejích pozdních prací tohoto svazku, tak z črt „O Božím těle“ a „Z mořských lázní“; z nich jest i patrné, jak toto citění bylo spontánní a vřelé, sám nerv jejího lidství.

„Sjezd milenců“ a „Kavkazská povídka“ jsou významné pro její pozdější novoromantickou tvorbu s její ironií vyhrocenou proti evropské civilizační lži-společnosti a lžimravnosti. Při „Kavkazské povídce“ stojí za zmínku, že podnětem a látkou k ní bylo vypravování jejího přítele, hvězdáře dra Milana R. Štefánika, který ji tehdy navštívil v Praze a vypravoval jí o svých cestách středoasijských.

Svazek tento prostupuje posléze několik básní v próze z různých let, plných taje záhrobního, jež vrhala mlučivá nemoc a blížící se smrt jako předtuchu do dělné přítomnosti autorčiny...

Ve vydavatelské praxi přidržel jsem se metody co možno největší věrnosti výrazu básnickovu a činil jsem nepatrné retuše jen tehdy, kdy se tím plnilo výslovné přání autorčino.

Na Vinohradech v lednu 1924.

Radostný fakt

Čemu z nás by snad nikdo neuvěřil ještě před rokem, stalo se skutečností, která by nás všechny měla plnit radostí: Jiří Wolker pronikl do širokých vrstev veřejnosti, poesie jeho je milována nejen znalci, nýbrž i širokým obecnstvem. Zemřel básník sotva čtyřadvacetiletý, básník, který stál na levém křídle dnešní básnické moderny, který věru nehledal popularity, který šel přímo a nesluvně za svou vnitřní visí nové krásy, nového výrazu básnického i nové společenskosti lidské, básník, nad nímž povážlivě kroutili hlavou různé kritické slovtivosti à la Arne Novák, básník, jehož význam snažili se nedávno ještě co nejnižše sešroubovatí módní novinářští článkaři à la Peroutka & Kodíček, — a hle, široké vrstvy čtoucího obecnstva hlásí se k němu, milují jej, učí se mu naslouchati. Sály, v nichž se přednáší o Wolkrovi a v nichž se recituje z Wolkra, jsou přeplněny, a zástupy lidí vrací se s nepořízenou od pokladen, jejichž vstupenky jsou vyprodány. Knihy Wolkrovy jsou dávno rozprodány a chystá se soubor jeho básnického díla, který bude tištěn v desetitisících výtisků...

Není to radostná zkušenost s hromadnou duší v době pokořujícího mravního bahna, v němž se topí oficiální politika česká? Nestojí za to, zamyslet se nad ní? Uvažte, že jde o *pouhého* básníka — abych užil slova nebožtíka Bačkovského —, který žil poslední rok mimo Prahu, na venkově, studuje a léče se ze své těžké nemoci. Že tedy za vítězství, jehož dobyl nad širokými vrstvami čtenářskými, vděčí jedině své tvorbě básnické, kvalitám toho vnitřního světa, jehož obraz nesla a prostředkovala. A tento vnitřní svět byl dílem z počátku obraznosti smyslu a později stále určitěji obraznosti srdce. Byl to svět milostné lásky ke všemu zdeptanému a pokořenému, ke všemu, co žilo, aby pomrvalo půdu a za cenu osobního zahynutí dalo rozkvéstí jakési vyšší krásy a radosti. Neměli jsme posud básníka tak ethického, jako byl Wolker. Ne že by ukládal povinnosti nebo příkazy, ne že by řečnil o mravnosti, lidskosti, bratrství, nýbrž mnohem víc a lépe: samým ustrojením své tvořivosti hněl je jako plasma a vyváděl z nich nové tvary básnické. Měl jako nikdo před ním cit vzájemnosti, solidarity osvětové a životní; vzal tón a doplňkem ozval se mu ihned celý vesmír. Jak mu samozřejmě, stále všudypřítomně souvisela a souzněla krásy a ohyzdnost, ctnost a hřích, radost a bolest, staví ho mezi veliké básníky ryze moderní, kteří rozšířili vnímavost lidského srdce o několik oktáv a nadáli je novými orgány. V tom je veliký národně výchovatecký význam jeho díla, které by se mělo státí duchovním chlebem, jímž by byla sycena již mládež: učiní jí více a hlouběji lidmi než celá řada t. zv. klasiků národních, kteří tento název vpravdě usurpovali na zbabělosti a nekritičnosti svých vrstevníků. Proto musím to cítit jako radost, že se Wolkrovi začíná rozumět ve vrstvách širších: je to znakem, že pod nánošem lží a klamů politického řemesla a politické praxe všedního dne žije a tvoří, neporušena jimi, hromadná duše národní, že bdi nad dílem budoucnosti. Milovati Wolkra a rozumět mu jest jistě záruka duše zušlechtěné, imunní proti nákaze, která se potlouká právě českou zemí. A objevuje-li se tento zájem a tato láska mezi širokým obecnstvem, je to radostný příznak zdraví národní duše. A je to zároveň nový důkaz hloubky slova Dostojevského: Krása spasí vás. Lidé, jímž připadl úděl starati se o národní hygienu, měli by si z toho vzítí memento a měli by to, co se projevuje neuvědoměle neb polouvědoměle v takových náhlých hnutích